

Olimpiyat Oyunlarının Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Ekonomik Olarak Karşılaştırılması

Tekin ÇOLAKOĞLU¹, Alican PEÇENEK¹

¹Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Ankara

Araştırma Makalesi

Öz

Günümüzde tüm sportif etkinlikler ve organizasyonlar çok önemli bütçelerle organize edilmektedir. Kuşkusuz tüm spor organizasyonları içerisinde düzenlenen en saygın, en değerli ve en pahalı spor organizasyonu olimpiyat oyunlarıdır. Bu kuramsal çalışmada olimpiyat oyunlarının ülke ekonomilerine etkileri kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere karşılaştırılarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu amacı karşılamak üzere betimsel tarama yöntemine başvurulmuştur. Ekonomik ve sosyal gelişmişlik endeksleri ile olimpiyat ekonomisinin doğrudan ilişkili bir ekonomik çıktı yarattığını söylemek mümkündür. Ekonomilerini çağın küreselleşme modeline uygun olarak neoliberal ekonomilere dönüştürmüş ve geliştirmiş ülkelerde ortaya çıkan yüksek maliyetler, bu yatırımlar için çok ciddi harcamalar gerektirmektedir. Ancak, dönüşümünü henüz tamamlayamamış ve daha az gelişmiş ekonomilerde maliyetler görece daha düşük kalmaktadır. Öte yandan, olimpiyat oyunları'nın ekonomik getirisi maliyetlere paralel olarak ekonomik ve sosyal gelişmişlik endeksleri ile doğru orantılıdır. Ekonomik dönüşümünü, sosyal ve siyasal süreçlerini tamamlamış ekonomiler ciddi bir iktisadi getiri yaratabilirken, ekonomik dönüşümünü, sosyal ve siyasal süreçlerini tamamlamamış ekonomiler iktisadi getiri yaratmakta zorlanmaktadır. Yapılan yatırımların ve harcamaların kısa vadede ekonomik daralmaya ve gerilemeye yol açtığı, orta ve uzun vade de ise olumlu geri dönüş sağladığı olası gözükmektedir.

Anahtar sözcükler: Olimpiyat oyunları, Olimpiyat oyunları ekonomisi, Atina, Pekin, Londra, Rio, Sydney.

The Effects of the Olympic Games on the Economies of Countries and Their Economic Comparison

Abstract

Today, all sport events are organized with massive budgets. Undoubtedly, the most prestigious, most significant and most expensive of all sport organizations is the Olympic Games. In this theoretical study, the short, medium- and long-term effects of the Olympic Games on the economies of countries were compared. To accomplish this, the descriptive survey model was used. It is possible that the economic and social development indices and the economy of the Olympics can create a related and direct output. The high costs incurred in countries that have transformed and developed their economies into neoliberal economies in line with the globalization model of the era, require very serious expenses for these investments. However, costs remain relatively low in countries that have not transformed and developed their economies. On the other hand, the economic returns of the Olympic Games are directly proportional to the economic and social development indices in line with the costs. While economies that have completed their economic transformation, social and political processes can create a serious economic return, economies that have not completed their economic transformation and social and political development have difficulty in creating an economic return. The investments and expenditures can result in short term economic contraction and regression, but can provide a positive medium and long term return.

Keywords: *Olympic games, Olympic games economy, Athens, Beijing, London, Rio, Sydney*

Giriş

İlk olimpiyat oyunları antik Yunan şehir devletleri arasında düzenlenen, atletizm ile ilgili yarışmaların yapıldığı spor oyunları olarak Yunanistan'ın Olimpia şehrinde, M.Ö. 776 yılında düzenlenmiştir. M.Ö 146'da Yunanistan'ın Roma İmparatorluğu tarafından işgal edilmesi üzerine oyunlar Atina'ya alınmıştır (Overmyer, 2017). Yanı sıra, Hıristiyanlık, başlangıcından itibaren oyunlara karşı tavizsiz bir tutum sergilemiş ve oyunları költ kökenleri nedeniyle putperest ayinlerden saymıştır. Kilise, M.S. 380'de Roma'nın resmi devlet dini konumunu elde ettiğinde oyunların yasaklanmasına yönelik çabalarını arttırmış ve nihayet İmparator I. Theodosius'un yayınladığı bir fermanla pagan költ uygulamaları M.S. 393'ten itibaren yasaklanmıştır (Yıldıran, 2014).

Antik Olimpiyat Oyunları'nın yeniden canlandırılması adına Baron Pierre de Coubertin, 1892 yılında Paris Sorbonne Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşma ile uluslararası spor organizasyonu fikrini öne sürmüştür. Bu fikir üzerine 23 Haziran 1894 tarihinde "International Athletic Congress" adlı kongrede Coubertin önderliğinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) 13 ülke ve 79 temsilci ile ilk kez toplanmıştır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin kurulduğu bu kongrede, amatörlük kavramının anlamı, uygulaması ve olimpiyat oyunları konuları gündemi oluşturmuştur. Yanı sıra, olimpiyat oyunlarının yeniden düzenlenmesine ve ilk modern olimpiyat Oyunlarının 1896'da Atina'da düzenlenmesine karar verilmiştir. 1924 yılında ise kış sporları etkinliklerinin yer aldığı kış olimpiyat oyunları düzenlenmeye başlanmıştır (Overmyer, 2017). Öte yandan, olimpiyat oyunlarının yeniden kuruluşu bir çağın değişik ihtiyaçlarının ifadesi ve belirli toplumsal şartların yansımadır (Yıldıran, 2014).

Modern olimpiyat oyunlarının ilki 6-15 Nisan 1896 tarihleri arasında Yunanistan'ın başkenti Atina'da gerçekleştirilmiştir. İlk modern olimpiyat oyunları olma niteliğini taşıyan etkinlik, o tarihe kadar gerçekleştirilen etkinlikler arasında uluslararası anlamda en yüksek katılımın sağlandığı etkinlik olmuştur (Olympic Games, Athens 1896).

Günümüzde tüm sportif etkinlikler ve organizasyonlar çok önemli bütçelerle organize edilmektedir. Kuşkusuz tüm spor organizasyonları içerisinde düzenlenen en saygın, en değerli ve en pahalı spor organizasyonu olimpiyat oyunlarıdır. Olimpiyat oyunları, yaz ve kış olimpiyat oyunları olmak üzere iki ayrı kategoride, dört yılda bir düzenlenen uluslararası çok sporlu bir etkinliktir (Overmyer, 2017). Olimpiyat oyunları kapsamında, 400'den fazla kategoride toplam 10.000'in üzerinde sporcu mücadele etmektedir. Gerçekleştirilen mücadeleler sonunda, belli bir kategoride birinci, ikinci ve üçüncü sırayı elde eden sporcular sırasıyla altın, gümüş ve bronz madalya sahibi olur. Yanı sıra, olimpiyat oyunları, düzenlenen kentin kültürel ve sosyal kimliğinin güçlenmesini desteklemekle birlikte, kentin küresel statüye erişebilmesi için en iyi basamağı oluşturan bir araçtır (Kozak ve Yıldırım, 2018). Bu kapsamda, olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapabilmek adına başvuruda bulunan ülkeler, her dört senede bir hükümetleri aracılığıyla aday şehirlerini belirledikten sonra birbirleri ile yarış içerisine girmektedir. Aday ülkeler, bu seçkin ve saygın organizasyona ev sahipliği yapabilmek adına pek çok alanda yatırım yapmak durumundadır. Günümüze kadar olimpiyat oyunlarının düzenlendiği ülkelerde en ciddi yatırımlar spor tesisleri, konaklama, ulaşım, iletişim ve alt yapı alanlarında gerçekleştirilmiştir. Düzenlendiği ülkeden ülkeye ve şehirden şehire değişkenlik göstermekle birlikte, yapılan yatırımlar, devasa bütçeler ve milyar dolarlar seviyesindedir (Baade ve Matheson, 2016).

Bu kuramsal çalışmada olimpiyat oyunlarının ülke ekonomilerine etkileri kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere karşılaştırılarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu amacı karşılamak üzere betimsel tarama yöntemine başvurulmuştur. Bu çerçevede olimpiyat oyunlarından son beşi incelemeye alınarak karşılaştırılmıştır (Büyükoztürk, Çakmak ve Aygün, 2012). Elde edilen verilere nasıl ve/veya nereden bakacağımıza bağlı olarak sonuç bölümü değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak, bu makalede sunulmaya çalışıldığı gibi yapılan araştırmalar ve incelemeler doğrultusunda, yapılan yatırımların ve harcamaların kısa vadede ekonomik daralmaya ve gerilemeye yol açtığı, orta ve uzun vade de ise olumlu geri dönüş sağladığı olası gözükmektedir.

Olimpiyat Oyunlarının Ülke Ekonomilerine Etkileri

Günümüzde tüm sportif etkinlikler ve organizasyonlar çok önemli bütçelerle organize edilmektedir. En saygın ve en pahalı spor organizasyonu olan olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapabilmek adına yarışan şehirler pek çok alanda yatırım yapmak durumundadır. Günümüze kadar olimpiyat oyunlarının düzenlendiği şehirler incelendiğinde en ciddi yatırımların spor tesisleri, konaklama, ulaşım, iletişim ve alt yapı alanlarında gerçekleştirildiği görülmektedir. Ekonomik ve sosyal gelişmişlik endeksleri ile olimpiyat ekonomisinin doğrudan ilişkili bir ekonomik çıktı yarattığını söylemek mümkündür. Ekonomilerini çağın küreselleşme modeline uygun olarak neoliberal

ekonomilere dönüştürmüş ve geliştirmiş ülkelerde ortaya çıkan yüksek maliyetler, bu yatırımlar için çok ciddi harcamalar gerektirmektedir. Ancak, dönüşümünü henüz tamamlayamamış ve daha az gelişmiş ekonomilerde maliyetler görece daha düşük kalmaktadır (Scandizzo ve Pierleoni, 2018).

Öte yandan, olimpiyat oyunlarının ekonomik getirisi maliyetlere paralel olarak ekonomik ve sosyal gelişmişlik endeksleri ile doğru orantılıdır. Ekonomik dönüşümünü, sosyal ve siyasal süreçlerini tamamlamış ekonomiler ciddi bir iktisadi getiri yaratabilirken, ekonomik dönüşümünü, sosyal ve siyasal süreçlerini tamamlamamış ekonomiler iktisadi getiri yaratmakta zorlanmaktadırlar. Yanı sıra, olimpiyat oyunları adaylığı başarıyla sonuçlanmış olan ekonomisi istikrarsız ülkelerde ve şehirlerde, olimpiyat oyunlarına hazırlık sürecinde istihdam ve ekonomik büyüme oranlarında olumlu bir değişim gözlenmektedir. Ayrıca, şehre gelen turist sayısının ve yatırım kapasitesinin artmasına bağlı olarak üretim ve ticaret kapasitesinin artması gibi çeşitli ekonomik etkiler söz konusu olmaktadır (Ersungur ve Akıncı, 2013).

Yanı sıra, olimpiyat oyunlarında elde edilecek diğer gelirler; televizyon-sponsorluk hakları, organizasyon biletleri satışından sağlanan gelirler, devlet desteği, bağışlar, lisanslar ve piyango gelirleri olarak sıralanabilir. Olimpiyat oyunları kazançlarının önemli bir kısmını televizyon yayın hakları oluşturmaktadır. Televizyon yayın hakları gelirlerinin yaklaşık %10'u Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne gitmektedir. Kalan kısmın yaklaşık %45'i ev sahibi ülkenin organizasyon komitesine gitmektedir. Diğer %45'lik kısım ise katılımcı ülkelerin olimpiyat komiteleri ve uluslararası federasyonlar arasında paylaşılmaktadır (Ak, 2014).

2004 Atina Olimpiyat Oyunları

"Yuvana Hoş geldin" sloganıyla düzenlenen 2004 Atina Olimpiyat Oyunları için eski ve yeni tesislerle birlikte toplamda 36 tesis geliştirilmiştir. Kentin var olan 75.000 seyirci kapasiteli olimpik stadyumu, açılış ve kapanış seremonileri için yeniden tasarlanmış ve mimari anlamda da etkinliğin saygınlık yaratması sağlanmıştır. Olimpiyat güvenliği için çıkarılan anti-terör yasaları ile sivil özgürlükler büyük ölçüde budanmıştır. Şehirde güvenlik donanımının kurulması 300 milyon Dolar'a mal olmuş, olimpiyat oyunları güvenliğine ise 1,5 milyar Dolar harcanmıştır.

2004 Atina Olimpiyat Oyunları öncesinde International Monetary Fund (IMF), Dünya Bankası ve Avrupa Birliği tarafından yayınlanan yıllık raporlarda Yunanistan ekonomisinin istikrarsız ve kırılgan olduğu belirtilmiştir. 1,6 milyar Dolar'a mal olması planlanan 2004 Atina Olimpiyat Oyunları'nın 15 milyar Dolar'a mal olması kırılgan gösterilen Yunan ekonomisi üzerinde derin ve olumsuz bir etki bırakmıştır. Olimpiyat oyunları masraflarının neden olduğu bütçe açığı 2004 yılında ülkenin gayrisafi milli hasılasının %6.1'ine ulaşmıştır. Bu bütçe açığı Euro Bölgesi (Eurozone) limitlerinin iki katından daha fazlasına denk gelmektedir. Yunanistan'ın masraflarına kaynak yaratmak adına yapılan kamusal borçlanması ise 2004 için öngörülen 35 milyar Dolar'ı aşarak 43 milyar Dolar'a yükselmiştir. Yunanistan'ın milli borçlarının 2004 yılından itibaren katlanarak arttığı ve 2010 yılında 469.8 milyar Dolar'a kadar yükseldiği görülmektedir

(Akşar, 2016). 2010'dan günümüze olumlu seyreden Yunan ekonomisi görece istikrar yakalayarak olumlu büyüme oranları göstermektedir. 2010 yılında 469.8 milyar Dolar olan Yunanistan'ın milli borcu, 2016 itibari ile 385.01 milyar Dolar'a gerilemiştir. Hükümet borçları 2017'de %1.6, 2018'de ise %2.5 azalma göstermiştir. Aynı zamanda, kişi başına düşen gayri safi milli hâsıla son dört yıl içerisinde artış göstermiştir (International Monetary Fund, 2018).

Günümüzde, 2004 Atina Olimpiyat Oyunları için inşa edilen toplam 22 tesisin 21'i atıl vaziyette olup, kullanılmamaktadır (Ak, 2014).

2008 Pekin Olimpiyat Oyunları

2004 Atina Olimpiyat Oyunları'nın ardından 8-24 Ağustos 2008 tarihleri arasında Çin Halk Cumhuriyeti'nde düzenlenen 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları'nın, Çin Halk Cumhuriyeti'nin insan hakları ihlalleri konusundaki tutumu ve olimpiik ideallerle çelişen birçok uygulaması sebebi ile Pekin'e verilmesi uluslararası platformlar ve kuruluşlar tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmiştir. Ancak, Çin'in Dünya ekonomisinin yeni dinamosu olacağı düşüncesi ve Çin hükümetinin Olimpiyat Oyunları için 2002-2006 arasında 38 milyar Dolar harcaması eleştirilerin yoğunluğunu hafifletmiş, Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinde ise gözle görülür etkiler yaratmıştır. Alt yapının yeniden inşası, yeni konaklama alanlarının, parkların, tesislerin ve stadyumların yapımı sırasında kısa vadeli istihdam sağlanmış ve oyunlara hazırlık sürecinde işsizlik oranı önemli ölçüde düşüş göstermiştir. Turizm ve perakende sanayi paralel olarak gelişmiştir. Pekin'e üçüncü havalimanı inşa edilmiş, şehrin yeraltı treni kapasitesi iki katına çıkarılmıştır. Ayrıca, saatte 350 km hız yapabilen trenlerin kullandığı tren rayı uzunluğu 120 km arttırılmıştır. Oyunlar sırasında sporcu, medya mensupları, izleyici ve turistlerin harcamaları birçok yerel ve küçük-orta ölçekli şirketin patlama yaparak yerellikten küreselliğe geçiş yapmalarını sağlamıştır. Bu küçük-orta ölçekli yerel şirketler bir önceki yıla göre pozisyonlarını güçlendirerek kârlarında %68 artış sağlamışlardır (Hashmi, Mohsin ve Ahmad, 2008). Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası sahnede kendini olumlu bir imge olarak göstermesi, ülkenin tanıtımı ve sistemin karşısında değil yanında olduğunu yansıtmaması 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları'nın önemini siyasi olarak pekiştirmektedir. Bu olumlu etkilerin yanı sıra, Çin Halk Cumhuriyeti, olimpiyat oyunlarının ağır ekonomik maliyeti nedeniyle uzun vadeli borçlanma yoluna gitmiştir. 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları'ndan önceki yıllarda ciddi büyüme gösteren Çin ekonomisi 2008 yılının üçüncü ve dördüncü çeyreği ile birlikte 2009 yılında önceki büyüme rakamlarının altında kalmıştır. Olimpiyat oyunları ile kendini olumlu bir imge olarak yansıtan Çin Halk Cumhuriyeti, orta vadede hem ekonomik hem siyasi ciddi getiriler elde etmeyi başarmıştır (International Monetary Fund, 2010). Ayrıca, uzun vadede de bu ekonomik ve siyasi getirilerde olumlu gidişatın sürmesi beklenmektedir.

2012 Londra Olimpiyat Oyunları

Londra'da düzenlenen 2012 Olimpiyat Oyunları, 204 ülkeden, 10.000'den fazla sporcunun, 16 gün boyunca "Daha hızlı, daha yüksek ve daha güçlü" olabilmek için gerçekleştirdiği mücadelelere Dünya'da yaklaşık 4,8 milyar kişinin televizyonlarından

takibine ev sahipliği yapmıştır (Yıldız ve Aydın, 2013). Aynı zamanda, ev sahibi yayıncı kuruluş BBC'nin verilerine göre, İngiltere'de nüfusun %90'ı yani 51.9 milyon kişi tarafından izlenerek İngiltere tarihinde en çok izlenen spor organizasyonu olmuştur. Yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleri'nde NBC ve Nielsen verilerine göre 2012 Londra Olimpiyat Oyunları 219 milyon izleyiciye ulaşarak, tüm zamanların en çok ilgi gören televizyon yayını olarak tarihe geçmiştir (Yıldız ve Aydın, 2013).

2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nı ekonomik açıdan, iki önceki 2004 Atina ve 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları ile kıyaslamak doğru olmayacaktır. Londra Olimpiyat Oyunları özel şirketler tarafından finanse edilirken, olimpik park ve tesislerin yapımı kamu tarafından finanse edilmiştir. Ayrıca, 2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nın ziyaretçi harcaması, altyapı maliyetleri, işletme maliyetleri ve turizm üzerindeki etkilerini kesin olarak hesaplamak oldukça zordur. Bunun nedeni İngiltere'nin dönüşümünü ve gelişimini tamamlamış bir merkez ülkesi olmasıdır. Buna rağmen, 2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nın 2.4 milyar Euro maliyet ile düzenleneceği öngörüldüğü halde, toplam maliyet 16 milyar Euro'ya ulaşmıştır. 2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nın İngiltere ekonomisine doğrudan katkı sağladığı iki alan göze çarpmaktadır. Birincisi yayın gelirleridir. 3.9 milyar Dolar'ın üzerinde gelir sağlanan yayın gelirleri ciddi bir gelir kalemi olarak görülmektedir. İkinci olarak ise olimpiyat oyunları sırasında turist harcamalarının 500 milyon Dolar'ı aştığı görülmektedir (Blake, 2005). Olimpiyat oyunlarından kaynaklanan net Birleşik Krallık Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) değişim miktarı 1.9 milyar Sterlin olmuştur. Bu rakam oyunlar öncesi rakamlar ve oyunların düzenlenmesinden sonra ortaya çıkan rakamlar karşılaştırılarak elde edilmektedir (Blake, 2005).

2016 Rio Olimpiyat Oyunları

5-21 Ağustos 2016 tarihleri arasında düzenlenen 2016 Rio Olimpiyat Oyunları için 37 farklı tesis hazırlanmıştır. Federal ve yerel yönetimlerin, kamu-özel ortaklığı ile finanse ettiği Olimpik Park; Uluslararası Basın Merkezi, Maria Lenk Su Sporları Merkezi, Rio Olimpik Velodrome, Rio Olimpik Arena, Olimpik Tenis Merkezi, Carioca Arena 1-2-3, Future Arena, Olimpik Su Sporları Merkezi ve çeşitli otelleri kapsamaktadır. Olimpiyat Oyunları'nda yarışacak sporcular için, 31 binadan ve 3.604 daireden oluşan 18.000 kişi kapasiteli sporcu köyüne yaklaşık 810 milyon Euro harcanmıştır. 2016 Rio Olimpiyat Oyunları'nın toplam maliyetinin yaklaşık 10.7 milyar Euro olduğu tahmin edilmektedir (Eurosport, Olimpiyat Oyunları).

Öte yandan, Rio Olimpiyat Oyunları öncesinde Brezilya'da yaygınlaşan Zika virüsüne yönelik sağlık endişeleri birçok sporcunun oyunlardan çekilmesine, turist ve seyircilerin de Brezilya'ya gitmemelerine neden olmuştur. Brezilya hükümetinin Rio Olimpiyat Oyunları'na 2,000 ilave sağlık uzmanı eklemesine rağmen, ülkenin borç krizi yaşıyor olması ilaçların ve diğer ihtiyaçların hızlı bir biçimde tükenmesine neden olmuştur. Ayrıca, bilim insanları, kayak ve yüzme etkinliklerinde kullanılan suyun, kanalizasyon suyu olduğunu ve süper bakteriler içerdiğini, bu nedenle de sağlık endişelerini artırdığını tespit etmiştir. Brezilya, olimpiyat oyunları öncesi Zika virüsü nedeniyle yaklaşık 7 milyar Dolar turizm geliri kaybetmiştir (Wills, 2019).

Sağlık sorunlarının yanı sıra, güvenlik, tesis, barınma, beslenme ve ulaşım sorunları karşılaşılan diğer ciddi sorunlar olmuştur. Olimpiyat oyunları başlamadan yaşanan güvenlik sorunları, olimpiyat oyunları süresince devam etmiştir. Yaşanan bu güvenlik sorunları nedeniyle güvenlik kuvvetleri daha sert tedbirlere başvurmuştur (Kozak ve Yıldırım, 2018). Yanı sıra, Brezilya hükümeti, taahhüt ettiği tesis ve altyapı çalışmalarına ilişkin takvimi sağlıklı yürütememiştir. Rio Olimpiyat Oyunları başlamadan önce projelerin ve altyapı çalışmalarının tamamlanmaması ve yeni yeraltı treni hattının Olimpiyat Oyunları'ndan sadece dört gün önce açılması küresel bir tepkiye neden olmuştur (Kozak ve Yıldırım, 2018). Ayrıca, Rio Olimpiyat Oyunları'nın başlaması ile birlikte, barınma konusunda önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Sporcuların ve teknik ekiplerin konakladığı Rio de Janeiro'nun Barra bölgesinde yer alan olimpiyat köyünde binaların yapımında kullanılan malzemelerin kalitesiz oluşundan kaynaklanan ve binaların büyük bir bölümünde kablosuz internete erişimde yaşanan sorunlar katılımcıların hoşnutsuzluğuna neden olmuştur (Kozak ve Yıldırım, 2018).

2016 Rio Olimpiyat Oyunları'nın mali yükünün %57'si özel yatırımcılar tarafından üstlenilmiştir. Öngörülmesi mümkün olmayan, tesislerin tamir masrafları ve Zika virüsü ile mücadele giderlerinin olimpiyat oyunları bütçesinde yer almaması yoğun eleştirilere yol açmıştır. 2008'de %9.4 olan işsizlik oranı olimpiyat oyunlarına kısa bir süre kala %6.8'e kadar gerilemiştir. Ancak, bu süreçte, hükümet borçları %61.8'den %78.4'e yükselerek daralan Brezilya ekonomisi içerisinde önemli yer tutmuştur. Diğer yandan, 2016 Rio Olimpiyat Oyunları, 2008–2016 yılları arasında Rio'da kişi başına düşen milli geliri %30 oranında artırarak 415 Euro'dan 541 Euro'ya çıkarmayı başarmıştır. Brezilya'nın diğer bölgelerinde ise bu oranın %20'nin altında kaldığı görülmektedir. Brezilya'da yaşanan ekonomik kriz nedeniyle bütün ülkede ekonomik durgunluk yaşanırken, Rio ekonomisinin olimpiyat oyunları sayesinde canlandığı ve Rio'nun ekonomik büyümesine önemli katkıda bulunduğu gözlemlenebilmektedir.

Olimpiyat Oyunlarının Ekonomik Olarak Karşılaştırılması

Olimpiyat oyunları, Antik Yunan'da ortaya çıkışından 21. yüzyıla ulaşana dek, bünyesine spor yarışmalarının yanı sıra, mimari tasarımları, kentsel altyapı, reklam ve tanıtım, sürdürülebilir kalkınma gibi perspektifleri de katmıştır. Olimpiyat oyunları, kazandığı bu zengin içerik nedeni ile giderek artan biçimde ve sayıda farklı disiplinlerin ilgisini çekmektedir (Yıldız ve Aydın, 2013). 1984 yılında düzenlenen Los Angeles Olimpiyat Oyunları ile birlikte, olimpiyat organizasyonlarının sportif boyutlarının yanında kâr getiren yönleri, sağladıkları ekonomik faydalar nedeniyle ticari boyutları da ön plana çıkmıştır. Olimpiyat oyunları, 1990'lardan itibaren sporun küreselleşmesi, endüstrileşmesi ve ticarileşmesi ile profesyonel ve elit sporcuların liderliğinde, ülkelerin ekonomik, teknolojik ve siyasi boyutlarda rekabet ettiği organizasyonlar olma özelliğine sahiptir (Yıldız ve Aydın, 2013). Yanı sıra, tarihsel süreç incelendiğinde her oyun, ev sahibi ülke açısından gelir-gider ve kâr-maliyet ilişkileri yönüyle kısa vadede olumsuz fakat orta ve uzun vadede olumlu bir değerle sonuçlanmaktadır (Yıldız ve Aydın, 2013).

Tablo 1’de görülebileceği gibi olimpiyat oyunlarında en yüksek gelir yayın gelirlerinden elde edilmektedir. Sponsor destekleri yanında bilet satışları ve lisanslı ürün satışlarından da önemli ölçüde gelir elde edilmektedir.

Tablo 1. Olimpiyat oyunları gelir kalemleri

Yıllar	Şehir	Yayın Geliri (Milyar \$)	Sponsor Geliri (Milyon \$)	Yerel Sponsor Desteği (Milyon \$)	Bilet Hasılatı (Milyon \$)	Lisanslı Ürün Satışı (Milyon \$)
2000	Sydney	1.8	579	655	625	66
2004	Atina	2.2	663	796	411	87
2008	Pekin	2.5	866	1.555	274	185
2012	Londra	3.9	957	1.300	650	220
2016	Rio	4.4	-	-	-	-

Kaynak: Uluslararası Olimpiyat Komitesi verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

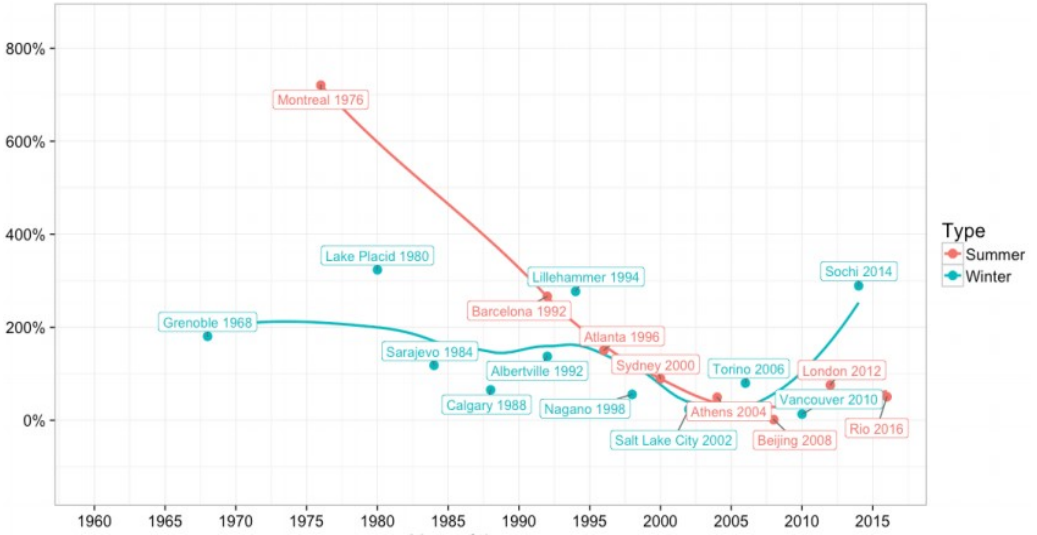
Tablo 2. Olimpiyat organizasyonlarının toplam maliyet-kâr durumu*

Olimpiyat Organizasyonu	Toplam Maliyet (Milyar \$)	Toplam Kâr (Milyar \$)
2000 Sydney	8.4	1.8
2004 Atina	11.2	0,014
2008 Pekin	14.2	1.6
2012 Londra	13.9	1.9
2016 Rio	11.1	-2.1

*Uluslararası Olimpiyat Komitesi verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 1 ve Tablo 2’de görüleceği gibi, 2016 Rio Olimpiyat Oyunları özelinde birçok verinin sağlıklı bir biçimde elde edilememesi nedeniyle her iki tabloda da Rio Olimpiyat Oyunları hakkında birçok veri girilememiştir. Yanı sıra, Tablo 2’de görülebileceği gibi, olimpiyat oyunlarını düzenleyen şehirler ciddi maliyetlerin altına girmişlerdir. 2004 Atina Olimpiyat Oyunları, 1.4 milyon Dolar kâr elde ederek beklentilerin hayli altında kalmıştır. Sydney, Pekin ve Londra ise pek çok alanda gelir yaratarak toplam kârlarını ciddi miktarda arttırmayı başarmışlardır. Kısa vadeli düşünülmemesi gereken bu gider-gelir dengeleri orta ve uzun vadede daha sağlıklı sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Aşağıdaki grafikte de görülebileceği gibi, olimpiyat oyunları düzenleyen tüm şehirler ilk açıklanan bütçelerini fazlası ile aşmışlardır. Son 50 yılda düzenlenen tüm Olimpiyat Oyunları ortalama %170 daha fazla bütçe ile gerçekleştirilmiştir. Örneğin, 1976 Montreal Olimpiyat Oyunları, %796 ile ilk açıklanan bütçeyi en fazla aşan şehir konumundadır.

Grafik 1. Yaz ve kış Olimpiyat Oyunlarının planlanan bütçeler ve gerçekleşen bütçe oranları

Sonuç

Günümüzde, tüm sportif etkinlikler ve organizasyonlar çok önemli bütçelerle organize edilmektedir. En saygın ve en pahalı spor organizasyonu olarak karşımıza çıkan olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapabilmek adına yarışan ülkeler pek çok alanda yatırım yapmak durumundadır. Günümüze kadar olimpiyat oyunlarının düzenlendiği ülkeler incelendiğinde en ciddi yatırımların spor tesisleri, konaklama, ulaşım, iletişim ve alt yapı alanlarında gerçekleştirildiği görülmektedir. Yanı sıra, tarihsel süreç incelendiğinde her oyun, ev sahibi ülke açısından gelir-gider ve kâr-maliyet ilişkileri yönüyle kısa vadede olumsuz fakat orta ve uzun vadede olumlu bir değerle sonuçlanmaktadır. Kısa vadede, olimpiyat oyunlarından elde edilen en yüksek gelir yayın gelirlerinden oluşmaktadır. Sponsorluk, bilet satışı ve lisanslı ürün gelirlerinden de önemli ölçüde gelir elde edilmektedir. Aynı zamanda, kısa vadede, bölgesel işsizlik oranlarında düşüş gözlemlenmektedir. Öte yandan, orta ve uzun vadede olimpiyat oyunlarının tanıtım gücü sayesinde, şehir ve ülkelerin turizm ve yatırım gelirlerinde olumlu artışlar gözlemlenmektedir. Aynı zamanda, çok sayıda yeni tesisin ve yeni ulaşım ağlarının ev sahibi halkın kullanımına sunulması diğer bir getiri olarak gösterilebilir. Yanı sıra, tesisler ve çok sayıda altyapı projesi, ev sahibi şehrin yaşam koşullarını ve cazibesini artırarak konut fiyatlarında ciddi değer kazanımına yol açmaktadır. Örneğin, 1984 Olimpiyat Oyunları'ndan sonra Los Angeles'ta konut fiyatları dört-beş sene içerisinde yakın bölgelere göreceli olarak %5-10 arasında değer artışı elde etmiştir. Yanı sıra, olimpiyat oyunlarının, ev sahibi ülkelerin döviz kurlarını uzun vadede daha değerli hale getirmesi olumlu ekonomik sonuçlar arasında yer almaktadır (Akşar, 2013). Bunların yanında, kısa, orta ve uzun vadeli olarak hükümetler ciddi bir borç yükü altına girmektedir. Bu borç

yükü, birçok ülkede ekonomik sarsıntıları ardı sıra getirmektedir. Sağlıklı ve sürdürülebilir bir ekonomik yapısı olmayan Yunanistan ve Brezilya örneklerinde olduğu gibi ekonomik sarsıntılar giderek yoğunlaştıktan sonra yerini ekonomik bir çöküntüye götürebilmektedir. Son olarak, yukarıda bahsedildiği üzere, elde edilen verilere nasıl ve/veya nereden bakacağımıza bağlı olarak sonuç bölümü değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak, yapılan yatırımların ve harcamaların kısa vadede ekonomik daralmaya ve gerilemeye yol açtığı, orta ve uzun vade de ise olumlu geri dönüş sağladığı olası gözükmektedir (Baade ve Matheson, 2016). Olimpiyat oyunlarının ülke ekonomilerine etkileri kısa, orta ve uzun vadeli bir değerlendirme yapılmadan sadece bir süreç seçilerek değerlendirildiği takdirde elde edilen veriler yanıltıcı ve yanlış yönlendirici olabilmektedir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU
Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
E-posta: tcolakoglu@gmail.com

Kaynaklar

1. **Ak, Duygu.** (2014). Olimpiyatların ev sahibi kente etkileri açısından değerlendirmesi. *Eurasian Socioeconomic Studies*, 1(2).
2. **Akşar, T.** (2013). Olimpiyat düzenlemek akıl karı mı? Ülkeler neden olimpiyat düzenlerler? *Futbol Ekonomisi* (1 Eylül 2013). Erişim adresi: <http://www.futbolekonomi.com/index.php/videolar/2730-olimpiyat-duezenlemek-akl-kar-m-uelkeler-neden-olimpiyat-duezenlerler.html>
3. **Baade, R. A. ve Matheson, V. A.** (2016). Going for the gold: The economics of the olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2).
4. **Blake, A.** (2005). *The economic impact of the London 2012 Olympics*. Nottingham University Business School.
5. **Ersungur, Ş. ve Akıncı, M.** (2013). 2011 Universiade kış oyunlarının Erzurum ekonomisi üzerindeki etkileri: Bir uygulama. *Journal of Yaşar University*, 30(8).
6. **Eurosport.** Olimpiyat oyunları. (3 Ağustos 2016). Erişim Adresi: https://tr.eurosport.com/olimpiyat-oyunlari/rio/2016/206-ulke-10.500-sporcu-iste-rakamlarla-rio-2016_sto5705609/story.shtml
7. **Hashmi S., Mohsin, F. B. ve Ahmad, A. A.** (2008). Economic impact studies of Beijing 2008 Olympic Games. *China-USA Business Review*, 5(7).
8. **International Monetary Fund (IMF).** (2010). People's Republic of China: 2010 Article IV Consultation—Staff Report. IMF Country Report No. 10/238.
9. **International Monetary Fund (IMF).** (2013). United Kingdom 2013 Article IV Consultation. IMF Country Report No. 13/210.
10. **International Monetary Fund (IMF).** (2018). Brazil 2018 Article IV Consultation—Press Release; Staff Report; and Statement By The Executive Director For Brazil. IMF Country Report No. 18/253.
11. **International Monetary Fund (IMF).** (2018). Greece: 2018 Article IV Consultation and Proposal For Post-Program Monitoring. IMF Country Report No. 18/248.
12. **International Olympic Committee (IOC).** (2012). Factsheet. The olympic games of antiquity.

13. **Kozak, M. ve Yıldırım, İ.** (2018). *2016 Rio oyunları: Organizasyonel, yönetsel ve siyasal sorunlar üzerine Türk medyasından okumalar*. 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi (31 Ekim-03 Kasım 2018, Antalya-Türkiye).
14. **Olympic Games.** Athens 1896. (25 Mart 2019). Erişim Adresi: <https://www.olympic.org/athens-1896>
15. **Olympic Games.** About IOC. (25 Mart 2019). Erişim Adresi: <https://www.olympic.org/about-ioc-institution>
16. **Overmyer, M. P.** (2017). Economic impact analysis on olympic host-cities. Honors Projects. 647.
17. **Scandizzo, P. L. ve Pierleoni, M. R.** (2018). Assessing the olympic games: The economic impact and beyond. *Journal of Economic Surveys*, 32(3), 649-682.
18. **Settimi, C.** (2016). The 2016 Rio Summer Olympics: By the numbers. *Forbes* (5 Ağustos 2016). Erişim Adresi: <https://www.forbes.com/sites/christinasettimi/2016/08/05/the-2016-summer-olympics-in-rio-by-the-numbers/#65afba59fa18>
19. **Şahin, Y.** (2010). "Olimpiyat Kenti"nden "Olimpiyat Devleti"ne. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (1), 73-80.
20. **Wills, J.** (2019). The economic impact of hosting the olympics. Investopedia, economy. (25 Haziran 2019). Erişim Adresi: <https://www.investopedia.com/articles/markets-economy/092416/what-economic-impact-hosting-olympics.asp>
21. **Yıldırım, İ.** (2014). Antikiteden moderniteye olimpiyat oyunları: İdealler ve gerçekler. *Hece (Batı Medeniyeti Özel Sayısı)*, 18(210-212), 555-570.
22. **Yıldız, E. ve Aydın, S. A.** (2013). Olimpiyat oyunlarının sürdürülebilir kalkınma açısından değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(4), 269-282.

Bu sayfa boş bırakılmıştır.